

Interpretative Phenomenology of the Lived Experience of Street-Working Children: A Study in the Lifeworld of the Street

1. Nasrin Jamshidi Lamjiri[✉]: Master of Science in Clinical Psychology, Khomeini Shahr Branch, Islamic Azad University, Khomeini Shahr, Iran
2. Zahra Askari*[✉]: Master of Clinical Psychology, Bandar Abbas Branch, Islamic Azad University, Bandar Abbas, Iran
3. Maryam Salmani[✉]: Master's Degree in Clinical Child and Adolescent Psychology, Bushehr Branch, Payame Noor University, Bushehr, Iran
4. Fatemeh Pirzadeh[✉]: Master of Science in Clinical Family Psychology, Babol Branch, Arian University of Science and Technology, Babol, Iran
5. Zeinab Ziaaddini[✉]: Master's Degree in Clinical Psychology, Islamic Azad University, Bandar Abbas Branch, Iran

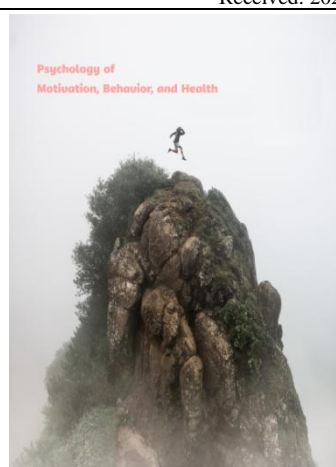
*Corresponding Author's Email: Bitaskari1104@gmail.com

Received: 2024-06-15

Revised: 2024-08-10

Accepted: 2024-08-14

Published: 2024-08-22

Abstract

Introduction and Aim: This study aimed to phenomenologically explore the lifeworld of street-working children and understand how they perceive, interpret, and assign meaning to the experience of living and working on the street.

Methodology: This qualitative study was conducted using an interpretative phenomenological approach. The participants were eight street-working children, including five boys and three girls aged 10 to 15 years, who were working in central and southern districts of Tehran. Participants were selected through purposive and homogeneous sampling, and interpretative saturation was considered the criterion for sample adequacy. Data were collected through in-depth, semi-structured, child-centered interviews. Open-ended questions and simple projective techniques, such as drawing and metaphor-based prompts, were used to facilitate children's expression of their experiences. Data were analyzed according to the six-step model proposed by Smith, Flowers, and Larkin. Trustworthiness criteria for qualitative research were observed throughout data collection, interpretation, and theme development.

Findings: The interpretative analysis led to the emergence of four main themes: "the street as a field of survival: the game of life and death," "stolen childhood: premature adulthood and loss of innocence," "the invisible self: stigma, exclusion, and identity crisis," and "wounded dreams: resistance, hope, and reconstruction of meaning." These themes indicated that, for street-working children, the street is not merely a physical workplace but a complex, risky, and meaning-laden lifeworld in which concepts such as safety, family, body, childhood, identity, and future are fundamentally redefined.

Conclusion: The findings suggest that the lived experience of street-working children is shaped by survival, deprivation, social exclusion, and, simultaneously, resistance and hope. Therefore, supportive interventions should move beyond material assistance and focus on identity reconstruction, strengthening agency, reducing social stigma, and developing educational and psychosocial pathways compatible with the actual living conditions of these children.

Keywords: Interpretative phenomenology, street-working children, lived experience, street lifeworld, social exclusion, child identity

How to Cite: Jamshidi Lamjiri, N., Askari, Z., Salmani, M., Pirzadeh, F., & Ziaaddini, Z. (2024). Interpretative Phenomenology of the Lived Experience of Street-Working Children: A Study in the Lifeworld of the Street. *Psychology of Motivation, Behavior, and Health*, 2(2), 1-16.

Copyright: © 2024 by the authors. Published under the terms and conditions of Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

Extended Abstract

Introduction and Aim

Street-working children represent one of the most vulnerable social groups whose lives are shaped by the intersection of poverty, social exclusion, family instability, educational deprivation, urban insecurity, and insufficient welfare protection. Although child labor is often approached as an economic or social problem, the experience of children who work in public urban spaces exceeds material hardship alone; it involves a deep transformation in the meaning of childhood, identity, body, safety, belonging, and future. In Iran, official reports and multicenter studies indicate that the situation of working and street children has become a serious social concern, particularly in large cities where economic inequality, migration, family disruption, addiction, unemployment, and weak support networks place children at heightened risk of entering street-based work (Najafi & Ahmadi, 2024; Statistical Center of Iran, 2023). International evidence also shows that poverty, unequal access to education, household vulnerability, and structural deprivation are among the strongest determinants of child labor, yet these determinants do not fully explain how children themselves perceive and interpret their daily lives in the context of work and survival (Das, 2022). In the Iranian context, previous studies have documented the wide-ranging harms of child labor, including physical exhaustion, exposure to violence, psychological distress, educational exclusion, social stigma, and weakening of family and developmental support systems (Hatami, 2021; Shafiabadi et al., 2023). More recent qualitative studies have shifted attention from external explanations of child labor toward children's own narratives, showing that the street is experienced not merely as a workplace but as a space of survival, suffering, emotion, exclusion, and fragile hope (Ghorbanali & Pourseyedaghaei, 2024; Hakim Shoushtari et al., 2024). The pandemic period further revealed the fragility of these children's lives, as street-working children were exposed to intensified economic insecurity, disrupted routines, health risks, and compounded forms of violence and deprivation (Asadpour et al., 2024). Phenomenological research on child laborers has similarly emphasized that children's lived experiences are marked by responsibility, fatigue, deprivation, fear, hope, and efforts to preserve dignity under difficult conditions (Rialp & Victoria, 2024). From a developmental perspective, the situation of street-working children can also be understood through the concept of parentification, in

which children are forced to assume adult-like economic and emotional responsibilities before they are developmentally prepared for them (Jurkovic, 1997). At the same time, their narratives may contain signs of resistance, meaning reconstruction, and hope, which resonate with theoretical discussions on posttraumatic growth and the human capacity to rebuild meaning after adversity (Tedeschi & Calhoun, 2004). Methodologically, interpretative phenomenological analysis is especially appropriate for studying such complex and sensitive experiences because it allows researchers to explore how individuals make sense of personal and socially embedded experiences, particularly in child protection and vulnerability-related contexts (Morgan, 2020). Accordingly, this study aimed to explore the lived experience of street-working children in Tehran and to understand how they make meaning of the street as a lifeworld shaped by survival, suffering, exclusion, resistance, and hope.

Methodology

This study employed a qualitative design using interpretative phenomenological analysis. The target population consisted of street-working children aged 10 to 15 years who were engaged in street-based work in central and southern districts of Tehran, including areas such as Rahahan Square, Shoush, Molavi, Valiasr Crossroad, and Enghelab Square. Participants were selected through purposive and homogeneous sampling because the aim was not statistical representativeness but in-depth exploration of shared lived experience among children with comparable exposure to street work. The inclusion criteria were being between 10 and 15 years of age, having street work as a major source of income for oneself or one's family, having at least one year of continuous street-work experience, being willing and able to participate in reflective conversation, and obtaining informed consent from the child and the legal guardian. Eight children participated in the study, including five boys and three girls. Their ages ranged from 10 to 15 years, and their forms of work included waste picking, street vending, flower selling, carrying goods in the market, begging alongside a parent, working as a mechanic apprentice, selling tissues, and shoe polishing. Data were collected through in-depth, semi-structured, child-centered interviews. The interviews were conducted in a safe and familiar environment, such as a support center or special school for working children. A flexible interview guide was developed using open-ended questions appropriate to the children's developmental level. To facilitate

communication and reduce emotional pressure, simple projective techniques such as drawing and metaphor-based prompts were also used. Interviews lasted between 30 and 60 minutes, were audio-recorded with permission, and were transcribed verbatim. Data analysis followed the six-step process of interpretative phenomenological analysis: repeated reading and immersion in the transcripts, exploratory noting at descriptive, linguistic, and conceptual levels, development of emergent themes for each case, identification of connections among themes, independent analysis of each participant's account, and cross-case analysis to identify shared patterns. Ethical considerations were carefully observed, including obtaining guardian consent and child assent, ensuring confidentiality through pseudonyms, creating a safe interview setting, monitoring signs of distress, allowing withdrawal at any stage, and providing access to counseling support when necessary.

Findings

The interpretative analysis of the interviews led to the emergence of four main themes that together represented the complex lifeworld of street-working children. The first theme was "the street as a field of survival: the game of life and death." This theme showed that children experienced the street as a dangerous and competitive environment in which they had to struggle daily to protect their work territory, secure income, avoid harm, and remain physically and psychologically intact. The subthemes included struggle for territory, temporality of survival, and survival economy. Children described specific spaces on the street as their symbolic territories, not merely as work locations but as the only spaces in which they could maintain continuity, recognition, and income. Their experience of time was also shaped by survival; days were not experienced through ordinary routines of school, play, and rest, but through events such as selling, being chased away, facing cold weather, or failing to earn enough money. Money was described not as a means of consumption but as a condition for breathing, eating, helping family members, and staying alive. The second theme was "stolen childhood: premature adulthood and loss of innocence." This theme reflected the children's forced transition into adult responsibilities. The subthemes included the wounded body, imposed maturity, and lost play. Children described bodily pain, exhaustion, calloused hands, back pain, and the sense that their bodies had aged before their time. They also described being treated as "grown up" despite still

feeling like children. Crying, playing, depending on others, and expressing fear had become difficult or forbidden because they had to help their families and tolerate hardship. Some children reported that they had forgotten how to play or felt alienated from other children who attended school or played in parks. The third theme was "the invisible self: stigma, exclusion, and identity crisis." This theme revealed the painful paradox of being both hyper-visible and invisible in public spaces. Children were visible through stigmatizing, pitying, suspicious, or humiliating looks, but invisible as rights-bearing children with emotions, dignity, and dreams. The subthemes included the piercing gaze, humiliated identity, and hidden self. Children described public looks as more painful than hunger, because such looks communicated inferiority, contamination, or social distance. They also expressed confusion about who they were: children, workers, beggars, adults, or something in between. However, within these narratives, some children also maintained a hidden self, a private identity connected to dreams, talents, ambitions, and moral worth. The fourth theme was "wounded dreams: resistance, hope, and reconstruction of meaning." Despite repeated experiences of hardship, children retained small but powerful dreams. The subthemes included small dreams, a community of fellow sufferers, and belief in another tomorrow. Their dreams were often concrete and modest, such as having new shoes, going to school, becoming skilled, helping the family, or leaving the street. Relationships with other working children also functioned as an informal source of solidarity, emotional support, and survival. The findings showed that street-working children are not passive victims; rather, even within severely constrained conditions, they try to preserve hope, meaning, dignity, and a sense of future.

Discussion and Conclusion

The findings indicate that the street is not merely a physical workplace for children but a complete existential and social lifeworld with its own rules, hierarchies, risks, emotional meanings, and survival strategies. The first theme showed that the children's daily life is organized around survival. This suggests that interventions limited to temporary financial assistance cannot address the deeper structure of street life, because children's relationship with the street involves territory, income, safety, recognition, and family responsibility. The second theme demonstrated that street work produces premature adulthood and deprives children of essential developmental experiences such as play, education, emotional

expression, and care. This finding highlights the need to understand child labor not only as economic exploitation but also as developmental displacement. The third theme showed that stigma and social exclusion are central to the psychological suffering of these children. Public reactions, humiliation, pity, and suspicion are internalized and may contribute to identity confusion and reduced self-worth. Therefore, any effective response must address not only poverty but also social attitudes and symbolic violence directed at working children. The fourth theme revealed that children continue to construct meaning and hope despite adversity. Their dreams may be small and wounded, but they remain significant indicators of agency and resilience. This finding is important because it prevents a one-dimensional

portrayal of street-working children as helpless victims and instead emphasizes their capacity for meaning-making, solidarity, and future orientation. Overall, the study concludes that street-working children in Tehran experience the street as a paradoxical lifeworld: a field of survival and danger, a site of stolen childhood, an arena of stigma and invisibility, and simultaneously a space where hope, resistance, and meaning persist. Practical interventions should therefore move beyond material support and include identity reconstruction, psychosocial care, flexible educational pathways, family-based assistance, public stigma reduction, and policies that recognize these children first and foremost as children with rights, dignity, emotional needs, and possible futures.

پدیدارشناسی تفسیری تجربه زیسته کودکان کار خیابانی: مطالعه‌ای در زیست‌جهان خیابان

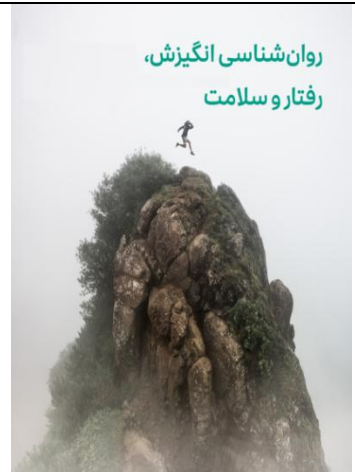
۱. نسرین جمشیدی لمجیری^{ID}: کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، واحد خمینی شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، خمینی شهر، ایران
۲. زهرا عسکری^{ID}: کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، واحد بندرعباس، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرعباس، ایران
۳. مریم سلمانی^{ID}: کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی کودک و نوجوان، واحد بوشهر، دانشگاه پیام نور، بوشهر، ایران
۴. فاطمه پیرزاده^{ID}: کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی خانواده، واحد بابل، دانشگاه غیرانتفاعی علم و فناوری آریان، بابل، ایران
۵. زینب ضیالدینی^{ID}: کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد بندرعباس، ایران

*ایمیل نویسنده مسئول: Bitaaskari1104@gmail.com

دریافت: ۱۴۰۳/۰۳/۲۶ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۵/۲۰ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۵/۲۴ انتشار: ۱۴۰۳/۰۶/۰۱

چکیده

روان‌شناسی انگیزش،
رفتار و سلامت

مقدمه و هدف: این مطالعه با هدف واکاوی پدیدارشناسانه زیست‌جهان کودکان کار خیابانی و فهم چگونگی ادراک، تفسیر و معنابخشی آنان به تجربه زیستن و کار کردن در خیابان انجام شد.

روش‌شناسی: پژوهش حاضر با رویکرد کیفی و روش پدیدارشناسی تفسیری انجام شد. مشارکت‌کنندگان شامل ۸ کودک کار خیابانی، شامل ۵ پسر و ۳ دختر در دامنه سنی ۱۰ تا ۱۵ سال، بودند که در مناطق مرکزی و جنوبی شهر تهران به کار خیابانی اشتغال داشتند. نمونه‌گیری به صورت هدفمند و همگون انجام شد و معیار کفایت نمونه، دستیابی به اشباع تفسیری بود. داده‌ها از طریق مصاحبه‌های عمیق، نیمه‌ساختاریافته و کودک‌محور گردآوری شد. برای تسهیل بیان تجربه‌ها، از پرسش‌های باز و تکنیک‌های ساده فراقکنانه مانند نقاشی و استعاره استفاده شد. داده‌ها بر اساس مدل شش مرحله‌ای اسمیت، فالورز و لارکین تحلیل شدند و معیارهای اعتمادپذیری پژوهش کیفی در فرایند گردآوری و تحلیل داده‌ها رعایت شد.

یافته‌ها: تحلیل تفسیری داده‌ها به استخراج چهار مضمون اصلی منجر شد: «خیابان به مثابه میدان بقا: بازی مرگ و زندگی»، «کودکی دزدیده‌شده: بزرگسالی زودرس و فقدان معصومیت»، «من نامرئی: انگ، طرد و بحران هویت» و «رویه‌های زخم‌خورده: مقاومت، امید و بازسازی معنا». این مضامین نشان دادند که خیابان برای کودکان کار صرفاً محل اشتغال نیست، بلکه زیست‌جهانی پیچیده، پرخطر و معناساز است که در آن مفاهیم امنیت، خانواده، بدن، کودکی، هویت و آینده به گونه‌ای بنیادین بازتعریف می‌شوند.

نتیجه‌گیری: یافته‌ها نشان می‌دهد که تجربه کودکان کار خیابانی درهم‌تنیده با بقا، محرومیت، طرد اجتماعی و در عین حال مقاومت و امید است. بنابراین، مداخلات حمایتی باید فراتر از کمک‌های مادی طراحی شوند و بر بازسازی هویت، تقویت عاملیت، کاهش انگ اجتماعی و ایجاد مسیرهای آموزشی و روانی - اجتماعی متناسب با شرایط واقعی زندگی این کودکان تمرکز کنند.

کلیدواژه‌گان: پدیدارشناسی تفسیری، کودکان کار خیابانی، تجربه زیسته، زیست‌جهان خیابان، طرد اجتماعی، هویت کودک

نحوه استناددهی: جمشیدی لمجیری، نسرین، عسکری، زهرا، سلمانی، مریم، پیرزاده، فاطمه، و ضیالدینی، زینب. (۱۴۰۳). پدیدارشناسی تفسیری تجربه زیسته کودکان کار خیابانی: مطالعه‌ای در زیست‌جهان خیابان. *روان‌شناسی انگیزش، رفتار و سلامت*، ۲(۲)، ۱-۱۶.

مجاز و حق نشر: © ۱۴۰۳ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY-NC) صورت گرفته است. (4.0)

مقدمه

اقتصادی و اجتماعی توجه کند و هم به تجربه ذهنی، عاطفی و وجودی کودکانی که ناگزیر است در خیابان کار کند.

در ایران نیز پژوهش‌ها نشان داده‌اند که کار کودک با مجموعه‌ای از آسیب‌های جسمانی، روانی، خانوادگی، آموزشی و اجتماعی همراه است. حاتمی در مطالعه جامع خود درباره آسیب‌های کار کودکان در ایران، این پدیده را نه یک مسئله منفرد، بلکه حاصل پیوند میان فقر، آسیب خانوادگی، طرد اجتماعی، بی‌عدالتی آموزشی و ضعف حمایت‌های رسمی معرفی می‌کند (Hatami, 2021). در چنین بستری، کودک کار خیابانی غالباً با فرسودگی جسمی، محرومیت از تحصیل، تجربه خشونت، احساس شرم، ناامنی شغلی، فقدان حمایت پایدار و مسئولیت‌هایی مواجه می‌شود که با مرحله رشدی او تناسب ندارد. مطالعه چندمرکزی نجفی و احمدی درباره وضعیت کودکان کار و خیابان در ایران نیز نشان می‌دهد که این گروه از کودکان در معرض طیفی از مخاطرات اجتماعی و روان‌شناختی قرار دارند و شرایط زیستی آنان نیازمند سیاست‌گذاری منسجم، مداخلات حمایتی چندسطحی و شناخت عمیق‌تر از واقعیت زندگی روزمره آنان است (Najafi & Ahmadi, 2024).

با وجود آنکه بخش مهمی از ادبیات پژوهشی موجود به علل، پیامدها و آسیب‌شناسی کار کودک پرداخته است، یکی از کاستی‌های مهم این حوزه آن است که کودکان غالباً موضوع مطالعه بوده‌اند، نه راپیان اصلی تجربه خود. در بسیاری از مطالعات، پژوهشگر، سیاست‌گذار، مددکار یا نهاد حمایتی درباره کودک سخن گفته است، اما صدای خود کودک کمتر به‌عنوان منبع معتبر دانش درباره زیست جهان خیابان شنیده شده است. این در حالی است که فهم پدیده کودکان کار خیابانی بدون توجه به معنایی که خود کودکان به خیابان، کار، خانواده، بدن، نگاه دیگران و آینده می‌دهند، فهمی ناقص و بیرونی باقی می‌ماند. پژوهش شفیع‌آبادی و همکاران درباره آسیب‌شناسی اشتغال کودکان کار خیابانی تهران نشان داد که اشتغال خیابانی کودکان پدیده‌ای چندبعدی است که با عوامل فردی، خانوادگی، اقتصادی و اجتماعی پیوند دارد و تنها از طریق تحلیل سطحی عوامل آشکار نمی‌توان به عمق آن دست یافت (Shafiabadi et al., 2023). از این رو، چرخش از «مطالعه درباره کودک» به

پدیده کودکان کار خیابانی یکی از پیچیده‌ترین و چندلایه‌ترین مسائل اجتماعی، روان‌شناختی و انسانی در جوامع معاصر است؛ پدیده‌ای که در مرز میان فقر ساختاری، طرد اجتماعی، آسیب‌پذیری خانوادگی، نابرابری آموزشی، خشونت شهری و گسست نظام‌های حمایتی شکل می‌گیرد و پیامدهای آن نه تنها بر سلامت و رشد کودک، بلکه بر آینده اجتماعی و اخلاقی جامعه اثر می‌گذارد. کودک کار خیابانی تنها کودکی نیست که بخشی از زمان خود را در فضای عمومی شهر به فعالیت اقتصادی اختصاص می‌دهد، بلکه سوژه‌ای است که در معرض شبکه‌ای از فشارهای اقتصادی، مناسبات قدرت، نگاه‌های انگ‌زننده و تجربه‌های روزمره‌ای از ناامنی، تحقیر، ترس، مسئولیت زودرس و امیدهای شکننده قرار دارد. از این منظر، خیابان برای این کودکان صرفاً یک مکان فیزیکی یا محل کسب درآمد نیست، بلکه جهانی زیسته است که در آن، مفاهیمی چون کودکی، خانواده، امنیت، بدن، آینده، عزت‌نفس و هویت به‌صورت بنیادین دگرگون می‌شوند. گزارش‌های ملی درباره وضعیت کودکان کار و خیابان در ایران نیز نشان داده‌اند که این پدیده در سال‌های اخیر به یکی از مسائل جدی اجتماعی و سیاستی تبدیل شده و نیازمند توجهی فراتر از نگاه‌های مقطعی، خیره‌محور یا صرفاً آماری است (Statistical Center of Iran, 2023).

کار کودک در سطح جهانی معمولاً به‌مثابه پیامد ترکیب‌شده‌ای از فقر، نابرابری، بی‌ثباتی خانوادگی، ضعف حمایت اجتماعی، محرومیت آموزشی و فشارهای اقتصادی فهم می‌شود. در چنین شرایطی، کودکان به‌جای تجربه جهان کودکی، بازی، آموزش و مراقبت، وارد قلمروهایی می‌شوند که منطبق آن بر بقا، درآمدزایی، رقابت، خطر و سازگاری اجباری استوار است. مطالعه داس درباره عوامل تعیین‌کننده کار کودک نشان می‌دهد که فقر و ناامنی اقتصادی از مهم‌ترین نیروهای سوق‌دهنده کودکان به کار هستند، اما این پدیده را نمی‌توان فقط به کمبود درآمد خانوار فروکاست؛ زیرا زمینه‌هایی مانند دسترسی نابرابر به آموزش، فشارهای اجتماعی، ترکیب خانوادگی، نابرابری‌های منطقه‌ای و ضعف نظام‌های حمایتی نیز در تداوم آن نقش دارند (Das, 2022). بنابراین، تحلیل کودکان کار خیابانی نیازمند نگاهی بین‌رشته‌ای است که هم به ساختارهای

«شنیدن روایت کودک» ضرورتی روش‌شناختی و اخلاقی در این حوزه محسوب می‌شود.

مطالعات کیفی اخیر در ایران گام مهمی در جهت فهم عمیق‌تر تجربه کودکان کار خیابانی برداشته‌اند. حکیم شوشتری و همکاران در مطالعه کیفی خود، خیابان را برای کودکان خیابانی نه فقط محل کار، بلکه مکانی برای بقا، هیجان، رنج و مواجهه با وضعیت‌های متناقض زندگی معرفی کردند (Hakim Shoushtari et al., 2024). این مطالعه نشان می‌دهد که خیابان می‌تواند همزمان عرصه خطر و وابستگی، رنج و سازگاری، ترس و امید باشد. از سوی دیگر، قربانعلی و پورسیدآقایی با تمرکز بر روایت‌های زیسته کودکان کار در تهران، نشان دادند که تجربه این کودکان با احساس محرومیت، طرد، تلاش برای بقا، فقدان کودکی و جست‌وجوی معنا درهم آمیخته است (Ghorbanali & Pourseyedaghaei, 2024). چنین مطالعاتی بیانگر آن است که کودک کار خیابانی را نمی‌توان فقط در قالب شاخص‌های آسیب یا فقر توضیح داد؛ بلکه باید به او به‌عنوان فردی دارای تجربه، ادراک، تفسیر، آرزو، شرم، مقاومت و عاملیت نگریست.

همه‌گیری کووید-۱۹ نیز ابعاد تازه‌ای از آسیب‌پذیری کودکان کار خیابانی را آشکار کرد. اسدپور و همکاران با بررسی تجربه کودکان کار خیابانی تهران از زیستن در دوره همه‌گیری نشان دادند که بحران‌های اجتماعی و بهداشتی چگونه می‌توانند وضعیت این کودکان را پیچیده‌تر کنند و آنان را در معرض ترکیبی از ناامنی اقتصادی، خطر سلامت، اختلال در نظم زندگی، محدودیت‌های حمایتی و خشونت‌های چندگانه قرار دهند (Asadpour et al., 2024). اهمیت این یافته در آن است که زندگی کودکان کار خیابانی در وضعیت عادی نیز شکننده است و رخداد‌های بحرانی می‌توانند همین شکنندگی را تشدید کنند. بنابراین، تجربه خیابان برای این کودکان باید در پیوند با شرایط اجتماعی گسترده‌تر فهمیده شود؛ شرایطی که در آن بحران‌های اقتصادی، خانوادگی، بهداشتی و شهری بر بدن و روان کودک انباشته می‌شوند.

در سطح بین‌المللی نیز مطالعات پدیدارشناسانه درباره کودکان کار نشان داده‌اند که تجربه کار کودک فقط تجربه فقر یا اشتغال زودرس نیست، بلکه تجربه‌ای عمیقاً وجودی است که بر احساس خود، رابطه

با دیگران، تصور از آینده و معنای کودکی اثر می‌گذارد. ریالپ و ویکتوریا در مطالعه پدیدارشناسانه خود درباره تجربه زیسته کودکان کارگر نشان دادند که این کودکان اغلب میان احساس مسئولیت، محرومیت، خستگی، امید، ترس و تلاش برای حفظ شأن انسانی خود در نوسان‌اند (Rialp & Victoria, 2024). این یافته با وضعیت کودکان کار خیابانی همخوان است؛ زیرا آنان نیز در فضایی زندگی می‌کنند که از یک سو آنان را مجبور به ایفای نقش‌های بزرگسالانه می‌کند و از سوی دیگر، همچنان نیازهای رشدی، عاطفی و حمایتی کودکانه آنان پابرجاست. همین دوگانگی، یکی از مهم‌ترین منابع تنش در تجربه زیسته کودکان کار است.

یکی از مفاهیم مهم برای فهم این وضعیت، «کودکی از دست‌رفته» یا «والدینی‌شدن» کودک است. جورکوویچ در بحث از کودکان والدینی‌شده توضیح می‌دهد که گاه کودک در شرایط نابسامان خانوادگی و اجتماعی، ناگزیر نقش‌هایی را بر عهده می‌گیرد که متعلق به بزرگسالان است؛ مانند تأمین درآمد، مراقبت از اعضای خانواده، مدیریت بحران‌های خانگی یا تحمل بار عاطفی والدین (Jurkovic, 1997). کودکان کار خیابانی نیز اغلب چنین وضعیتی را تجربه می‌کنند: آنان از نظر تقویمی کودک‌اند، اما از نظر مسئولیت‌های اقتصادی و روانی، در موقعیتی بزرگسالانه قرار گرفته‌اند. این جابه‌جایی نقش، نه تنها فرصت بازی، آموزش و آرامش را از آنان می‌گیرد، بلکه می‌تواند به شکل‌گیری هویتی دوطرفه منجر شود؛ هویتی که در آن کودک نمی‌داند خود را کودک بداند یا نان‌آور، دانش‌آموز بداند یا کارگر، نیازمند مراقبت بداند یا مسئول مراقبت از دیگران.

در کنار رنج و محرومیت، نباید از ظرفیت‌های مقاومت، تاب‌آوری و بازسازی معنا در میان کودکان کار خیابانی غفلت کرد. هرچند این کودکان در معرض آسیب‌های شدید قرار دارند، اما بسیاری از آنان در روایت‌های خود نشانه‌هایی از امید، آرزو، پیوند با همسالان، تلاش برای حفظ کرامت و تصور آینده‌ای متفاوت را نشان می‌دهند. نظریه رشد پس از سانحه تدسکی و کالهن بیان می‌کند که مواجهه با رویدادهای دشوار می‌تواند در برخی شرایط به بازسازی معنا، تغییر در اولویت‌های زندگی، تقویت روابط و شکل‌گیری درکی تازه از خود منجر شود (Tedeschi & Calhoun, 2004). البته این مفهوم

از این رو، هدف پژوهش حاضر واکاوی پدیدارشناسانه تجربه زیسته کودکان کار خیابانی در تهران و فهم چگونگی معنابخشی آنان به خیابان به مثابه زیست جهانی آمیخته با بقا، رنج، طرد، مقاومت و امید بود.

روش‌شناسی

این مطالعه یک پژوهش کیفی با رویکرد پدیدارشناسی تفسیری است. پدیدارشناسی تفسیری روشی است که به طور خاص برای کاوش عمیق در چگونگی معنابخشی افراد به تجربیات شخصی و اجتماعی مهم طراحی شده است. این رویکرد از سه پایه فلسفی تغذیه می‌کند: پدیدارشناسی (توجه به تجربه زیسته آن گونه که خود را به آگاهی فرد آشکار می‌سازد)، هرمنوتیک (تفسیر به مثابه فرایندی پویا و گفت‌وگویی میان افق معنایی پژوهشگر و مشارکت‌کننده) و درون‌نگری (تعهد به بررسی عمیق و جزءنگرانه موارد منفرد پیش از حرکت به سطح الگوهای کلی).

انتخاب پدیدارشناسی تفسیری برای مطالعه حاضر چند دلیل راهبردی داشت: نخست، پرسش پژوهش (چگونگی معنابخشی به تجربه خیابان) با هدف اصلی پدیدارشناسی تفسیری هم‌سویی کامل دارد. دوم، پدیدارشناسی تفسیری برای مطالعه پدیده‌های حساس و پیچیده - به ویژه با گروه‌های آسیب‌پذیر - بسیار مناسب است. سوم، پدیدارشناسی تفسیری با تأکید بر «تحلیل مضاعف هرمنوتیکی» امکان دستیابی به لایه‌های عمیق‌تری از معنا را فراهم می‌آورد که در رویکردهای توصیفی صرف ممکن نیست.

جامعه هدف، کودکان کار خیابانی ۱۰ تا ۱۵ ساله شاغل در مناطق مرکزی و جنوبی شهر تهران (به ویژه میدان راه آهن، شوش، مولوی، چهارراه ولیعصر، و میدان انقلاب) بودند. نمونه‌گیری به صورت هدفمند و همگون انجام شد. معیارهای ورود شامل: (الف) سن ۱۰ تا ۱۵ سال؛ (ب) اشتغال به کار خیابانی به عنوان منبع اصلی درآمد برای خود یا خانواده؛ (ج) سابقه حداقل یک سال کار مستمر خیابانی؛ (د) تمایل و توانایی برای تأمل و گفت‌وگو؛ و (ه) کسب رضایت آگاهانه از کودک و والد/سرپرست قانونی.

پس از هماهنگی با یکی از مراکز حمایتی کودکان کار در جنوب تهران و یک مدرسه ویژه کودکان کار، با ۸ کودک (۵ پسر و ۳

نابالغ) به معنای رمانتیک‌سازی رنج کودکان یا نادیده گرفتن مسئولیت ساختارهای اجتماعی تفسیر شود؛ بلکه می‌تواند نشان دهد که حتی در وضعیت‌های شدید محرومیت نیز کودکان صرفاً قربانی منفعل نیستند، بلکه ممکن است راه‌هایی برای معنا دادن، مقاومت کردن و حفظ امید بیابند.

از منظر روش‌شناختی، فهم چنین تجربه‌ای نیازمند رویکردی است که بتواند از سطح توصیف آسیب‌ها فراتر رود و به لایه‌های معنایی تجربه نزدیک شود. پدیدارشناسی تفسیری یکی از رویکردهای مناسب برای مطالعه تجربه‌های حساس، پیچیده و عمیقاً شخصی است؛ به ویژه زمانی که پژوهشگر قصد دارد دریابد افراد چگونه تجربه خود را فهم، تفسیر و در زندگی خویش معنا دار می‌کنند. مورگان در بحث از کاربرد پدیدارشناسی تفسیری در پژوهش‌های مرتبط با حمایت از کودک، این روش را برای مطالعه تجربه‌های دشوار و زمینه‌مند کودکان و گروه‌های آسیب‌پذیر مناسب می‌داند؛ زیرا به پژوهشگر اجازه می‌دهد هم به روایت فردی مشارکت‌کننده وفادار بماند و هم فرایندهای تفسیری و معنایی عمیق‌تر را تحلیل کند (Morgan, 2020). این رویکرد برای مطالعه کودکان کار خیابانی اهمیت ویژه‌ای دارد، زیرا تجربه آنان فقط مجموعه‌ای از وقایع بیرونی نیست، بلکه شبکه‌ای از معناها، شخصی، اجتماعی و وجودی است.

بر این اساس، می‌توان گفت شکاف اصلی در ادبیات موجود نه فقدان مطالعه درباره کودکان کار، بلکه کمبود مطالعاتی است که خیابان را از منظر خود کودکان به مثابه یک زیست جهان تفسیر کنند. بسیاری از پژوهش‌ها به علل ورود کودک به خیابان، آسیب‌های کار، یا پیامدهای اجتماعی آن پرداخته‌اند، اما پرسش بنیادین این است که خود کودک خیابان را چگونه می‌فهمد؟ آیا خیابان برای او فقط محل کار است یا میدان بقا؟ آیا نگاه مردم برای او فقط یک واکنش اجتماعی است یا تجربه‌ای از انگ و حذف؟ آیا کار کردن فقط فعالیت اقتصادی است یا نشانه‌ای از بزرگسالی تحمیلی؟ آیا آرزوهای کودکانه در خیابان نابود می‌شوند یا در شکلی زخمی و کوچک‌شده ادامه می‌یابند؟ پاسخ به این پرسش‌ها می‌تواند درک نظری و عملی از کودکان کار خیابانی را دگرگون کند و زمینه طراحی مداخلاتی را فراهم سازد که نه تنها معیشت، بلکه هویت، عاملیت، کرامت و آینده آنان را نیز هدف قرار دهد.

هم‌خوانی دارد. معیار کفایت حجم نمونه، اشباع تفسیری بود.

دختر) مصاحبه شد. این تعداد با توصیه‌های استاندارد پدیدارشناسی تفسیری برای پژوهش‌های حرفه‌ای (۴ تا ۱۰ مشارکت‌کننده) جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مشارکت‌کنندگان

ردیف	نام مستعار	جنسیت	سن	ملیت	نوع کار خیابانی	سابقه کار	وضعیت تحصیلی	ساختار خانواده
۱	سامان	پسر	۱۳	ایرانی	زباله‌گردی	۳ سال	ترک تحصیل	والد معتاد
۲	احمد	پسر	۱۲	افغانستانی	دست‌فروشی (فال)	۲ سال	مدرسه ویژه	پدر فوت‌شده
۳	مریم	دختر	۱۱	ایرانی	دست‌فروشی (گل)	۱.۵ سال	مدرسه ویژه	طلاق والدین
۴	فرهاد	پسر	۱۴	افغانستانی	باربری بازار	۴ سال	ترک تحصیل	خانواده پرجمعیت
۵	زهرا	دختر	۱۰	ایرانی	تکدی‌گری همراه مادر	۲ سال	ترک تحصیل	مادر بی‌سرپرست
۶	امین	پسر	۱۵	ایرانی	شاگرد مکانیکی	۵ سال	مدرسه ویژه	پدر زندانی
۷	نسترن	دختر	۱۲	افغانستانی	دست‌فروشی (دستمال)	۲.۵ سال	مدرسه ویژه	پدر معتاد
۸	میلاذ	پسر	۱۳	ایرانی	واکس‌زدن کفش	۳ سال		

«وقتی بچه‌های دیگه رو می‌بینی که با کیف می‌رن مدرسه، تو دلت چی می‌گذره؟»

مصاحبه‌ها در فضایی آرام در مرکز حمایتی برگزار و بین ۳۰ تا ۶۰ دقیقه به طول انجامید. تمام مصاحبه‌ها با اجازه ضبط صوتی و سپس کلمه به کلمه پیاده‌سازی شد.

تحلیل بر اساس پروتکل شش مرحله‌ای اسمیت، فلاورز و لارکین (۲۰۰۹) انجام شد: (۱) غوطه‌ور شدن در داده‌ها و خواندن مکرر متن مصاحبه‌ها؛ (۲) یادداشت‌برداری اکتشافی در سه سطح توصیفی، زبان‌شناختی و مفهومی؛ (۳) شکل‌دهی مضمون‌های نوظهور برای هر مورد؛ (۴) یافتن ارتباط بین مضمون‌ها و خوشه‌بندی آن‌ها ذیل مضمون‌ها بزرگتر؛ (۵) تکرار مستقل مراحل برای تک‌تک مشارکت‌کنندگان؛ و (۶) تحلیل فراموردی و تلفیق نهایی برای شناسایی الگوهای مشترک.

برای حصول اطمینان از دقت و اعتمادپذیری پژوهش، معیارهای چهارگانه یاردلی (۲۰۰۰) و معیارهای اختصاصی اسمیت (۲۰۱۱) برای ارزیابی پدیدارشناسی تفسیری رعایت شد. پژوهشگر با ثبت پیش‌فرض‌ها، سوگیری‌ها و واکنش‌های هیجانی خود در یک دفترچه تأملات، نقش لنزهای ذهنی خویش را در فرایند تفسیر پیوسته بررسی و مدیریت کرد.

این پژوهش پس از دریافت تأییدیه کمیته اخلاق در پژوهش اجرا شد. با توجه به حساسیت موضوع و آسیب‌پذیری مشارکت‌کنندگان، پروتکل‌های اخلاقی سخت‌گیرانه‌ای به اجرا درآمد: (الف) کسب رضایت آگاهانه کتبی از والد/سرپرست قانونی و رضایت شفاهی از خود کودک؛ (ب) اطمینان از محرمانگی کامل داده‌ها و استفاده از نام‌های مستعار؛ (ج) فراهم‌سازی دسترسی به خدمات مشاوره رایگان؛ (د) برگزاری مصاحبه‌ها در فضایی امن و آشنا برای کودک (مرکز حمایتی یا مدرسه)؛ (ه) توجه ویژه به نشانه‌های غیرکلامی آشفتگی و توقف مصاحبه در صورت لزوم.

داده‌ها از طریق مصاحبه‌های عمیق، نیمه‌ساختاریافته و دیالوژیک با رویکرد کودک‌محور گردآوری شد. یک راهنمای مصاحبه منعطف با سؤالات باز و متناسب با سطح رشدی کودکان طراحی گردید. برای تسهیل ارتباط، از تکنیک‌های فرافکنانه ساده (نقاشی، استعاره) نیز استفاده شد. سؤالات به تدریج از سطح توصیفی به سطح تفسیری حرکت می‌کردند:

«می‌خوام ازت بپرسم که یه روز معمولی تو خیابون چطور می‌گذره؟ از صبح که بیدار می‌شی تا شب که می‌خوابی.»

«اگر بخوای از خیابون یه نقاشی بکشی که بگه اینجا چه جور جاییه، چی می‌کشی؟»

«وقتی مردم تو خیابون تو رو می‌بینن، فکر می‌کنی چه حسی بهت دارن؟»

یافته‌ها

تحلیل پدیدارشناسانه تفسیری داده‌ها به پیدایش چهار مضمون اصلی انجامید که هر یک ابعادی از زیست‌جهان پیچیده و متناقض کودکان کار خیابانی را آشکار می‌سازند. این مضمون‌ها نه به‌عنوان مقولاتی مجزا، بلکه به‌مثابه لایه‌های درهم‌تنیده یک تجربه وجودی واحد قابل فهم هستند.

مضمون اول: «خیابان به‌مثابه میدان بقا: بازی مرگ و زندگی»

نخستین و بنیادی‌ترین تجربه‌ای که در روایت تمامی مشارکت‌کنندگان به چشم می‌خورد، ادراک خیابان به‌عنوان «میدان جنگی» برای بقاست. خیابان برای این کودکان، نه یک مکان خنثی برای کار، که عرصه‌ای مخاطره‌آمیز است که در آن هر روز باید برای زنده ماندن - هم به‌لحاظ فیزیکی و هم روانی - جنگید. این مضمون در سه زیرمضمون «تنازع برای قلمرو»، «زمان‌مندی بقا» و «اقتصاد بقا» بسط می‌یابد.

تنازع برای قلمرو

کودکان کار خیابانی، برخلاف تصور رایج که آنان را سرگردان و بی‌ریشه می‌پندارد، دارای «قلمرو»های مشخصی هستند که برای حفظ آن می‌جنگند. این قلمروها نه فقط فضاها فیزیکی، بلکه «قلمروهای اجتماعی» نیز هستند: مشتریان ثابت، روابط با کسبه محل، و جایگاه در سلسله‌مراتب غیررسمی خیابان.

امین (۱۵ ساله، شاگرد مکانیکی) با لحنی که از تجربه‌ای تلخ حکایت داشت، گفت:

«اینجا هر کی یه جا داره. من این پیاده‌رو رو مال خودم می‌دونم، دو ساله اینجام. مشتریام منو می‌شناسن. یه بار یه پسر جدید اومد خواست جای من وایسته، بهش گفتم اینجا مال منه. دعوا مون شد. آخرم کتک خوردم، ولی فرداش دوباره سر جام بودم. نمی‌تونم به این راحتی از دستش بدی. اینجا تنها چیزیه که دارم.»

این روایت نشان می‌دهد که «قلمرو» برای کودک کار، نه یک دارایی مادی، که «تنها دارایی وجودی» اوست. او برای حفظ آن، حتی تن به خشونت می‌دهد. قلمرو، «خانه نمادین» او در بی‌خانمانی است.

زمان‌مندی بقا: «روزها مثل هم‌اند، اما هر روز یه خطر تازه داره»

تجربه زمان برای کودکان کار خیابانی، نه خطی و تقویمی، که «چرخه‌ای» و «حادثه‌محور» است. آن‌ها زمان را نه با ساعت و تقویم، که با «رویدادهای بقا» اندازه می‌گیرند.

احمد (۱۲ ساله، دست‌فروش فال) این زمان‌مندی خاص را چنین توصیف کرد:

«صبح تا شب، فرقی نداره. همش باید بدویی. ولی یه روزایی هستن که از بقیه بدترن. مثلاً روزایی که شهرداری میاد و بساطتو جمع می‌کنه. یا روزایی که هوا سرده و کسی نمی‌خره. اون روزا، زمان کش میاد. انگار یه ساعت، یه روز کامل می‌شه. ولی روزایی که خوبه، زود تموم می‌شه. نمی‌فهمی چی شد.»

این «کش آمدن زمان در رنج» و «فشرده‌شدن زمان در شادی»، ویژگی کلاسیک تجربه پدیدارشناسانه زمان در شرایط بحرانی است.

اقتصاد بقا: «پول، یعنی زنده موندن»

برای کودکان کار خیابانی، پول معنایی کاملاً متفاوت با کودکان طبقه متوسط دارد: «پول یعنی زنده ماندن.»

میلا (۱۳ ساله، واکسی) با نگاهی سنگین گفت:

«هر هزار تومن برام مثل یه قدمه. قدمی که منو به زنده موندن نزدیک‌تر می‌کنه. وقتی پول دارم، نفس می‌کشم. وقتی پول ندارم، انگار خفه می‌شم. می‌دونم، بعضی وقتا مردم فکر می‌کنن ما دزدیم، گداییم، ولی ما فقط می‌خوایم زنده بمونیم. پول برای ما یعنی غذا، یعنی سقف، یعنی داداشم گرسنه نخوابه.»

پول در این‌جا نه یک «وسیله مبادله»، که یک «میانجی وجودی» است: پول، «تنفس» را ممکن می‌سازد.

مضمون دوم: «کودکی دزدیده‌شده: بزرگسالی زودرس و فقدان معصومیت»

دومین مضمون اصلی، تجربه «بزرگسالی تحمیل‌شده» را آشکار می‌کند. کار خیابانی، کودکی را - به‌مثابه دوره‌ای از زندگی که باید با بازی، آموزش و مراقبت همراه باشد - از آنان ربوده بود. این مضمون در سه زیرمضمون «بدن زخم‌خورده»، «بلوغ تحمیلی» و «بازی گمشده» بسط می‌یابد.

بدن زخم خورده

کار خیابانی، بدن کودک را نه فقط خسته و زخمی، که «پیر» می‌کند. فرهاد (۱۴ ساله، باربر بازار) دستان پینه‌بسته‌اش را نشان داد و گفت:

«این دستا مال یه بچه ۱۴ ساله نیست، می‌دونم. پیرمردها اینجوری دستشون پینه می‌بنده. هر روز صبح که بیدار می‌شم، کمرم درد می‌کنه. انگار ۵۰ سالمه. دکتر نفرتم هیچ وقت. پول ندارم. تازه دکتر هم برم، می‌گه کار نکن. خوب، کار نکنم چی بخورم؟ درد رو تحمل می‌کنم، عادت کردم دیگه».

این روایت شکاف میان «سن تقویمی» (۱۴ سالگی) و «سن بدنی» (۵۰ سالگی) را آشکار می‌سازد.

بلوغ تحمیلی: «بچه بودم، اما حق نداشتم بچه باشم».

زهر (۱۰ ساله، تکدی‌گری همراه مادر) با چشمانی که ترکیبی از غم و پختگی در آن دیده می‌شد، گفت:

«مامانم می‌گه تو دیگه بزرگ شدی، باید کمک کنی. من ۱۰ سالمه، بزرگ نیستم. ولی مجبورم بزرگ باشم. نمی‌تونم مثل بچه‌های دیگه گریه کنم، نمی‌تونم بازی کنم. اگه گریه کنم، مامانم ناراحت می‌شه، می‌گه "تو که بزرگ شدی، چرا گریه می‌کنی؟" پس گریه مو قورت می‌دم. خیلی وقته گریه نکردم».

«گریه رو قورت می‌دم» تصویری تکان‌دهنده از سرکوب هیجان‌ات کودک است.

بازی گمشده: «دیگه بازی بلد نیستم»

نسترن (۱۲ ساله، دست‌فروش دستمال) با لحنی حاکی از انکار درد گفت:

«بازی؟ (خنده تلخ)... دیگه یادم رفته چه جور بازی کنن. راستش وقتی بچه‌های دیگه رو می‌بینم که تو پارک می‌دون، انگار دارم یه فیلم نگاه می‌کنم. انگار اونا تو یه دنیای دیگه‌ان. من نمی‌تونم برم توی اون دنیا. من فقط نگاه می‌کنم. بعضی وقتا دلم می‌خواد برم، ولی پاهام نمی‌ره. شاید چون دیگه بازی بلد نیستم».

این «بیگانگی با بازی» شاید یکی از دردناک‌ترین یافته‌های این پژوهش باشد.

مضمون سوم: «من نامرئی: انگ، طرد و بحران هویت»

سومین مضمون تجربه عمیق «نامرئی شدن اجتماعی» را آشکار می‌کند. کودکان کار خیابانی، در میان انبوه جمعیت شهر، حضور دارند اما «دیده نمی‌شوند». این مضمون در سه زیرمضمون «نگاه سوراخ‌کننده»، «هویت تحقیر شده» و «خود پنهان» بسط می‌یابد.

نگاه سوراخ‌کننده

کودکان کار، نه فقط «دیده نمی‌شوند»، که گاه به طرز دردناکی «دیده می‌شوند»: نگاه‌های ترحم‌آمیز، تحقیرآمیز، یا هراسان.

مریم (۱۱ ساله، دست‌فروش گل) با چشمانی پر از اشک گفت:

«بعضی‌ها یه جورى نکات می‌کنن که انگار گناه کاری. یه بار یه خانم ازم گل خرید و یه اسکناس داد. بعدش یه جورى نگام کرد که هنوز یادم نمی‌ره. یه نگاه که توش هم ترحم بود، هم تحقیر، هم یه چیزی شبیه به این که "خدا رو شکر من جای تو نیستم". اون نگاه از گرسنگی بدتر بود. دلم می‌خواست زمین دهن باز کنه و منو ببلعه».

«نگاه» در این جا به مثابه یک «سلاح» عمل می‌کند که شرمی عمیق در کودک ایجاد می‌کند.

هویت تحقیر شده: «من کی‌ام؟ بچه‌ام یا کارگر؟»

سامان (۱۳ ساله، زباله‌گرد) با لحنی سردرگم گفت:

«بعضی وقتا خودمو تو آینه نگاه می‌کنم و می‌گم این کیه؟ این بچه‌ست یا یه آدم بزرگ؟ نه بچه‌ام، چون بچه‌ها کار نمی‌کنن. نه بزرگ‌م، چون ۱۳ سالمه. پس چی‌ام؟ یه چیزی بین این دوتا. شاید یه آدمک. آدم‌نما. این فکرا شب‌ها میاد سراغم».

«آدمک»، «آدم‌نما» - این واژگان، نشان‌دهنده عمق بحران هویتی است که در آن، کودک خود را نه یک انسان کامل، که «چیزی شبیه انسان» می‌بیند.

خود پنهان: «یه خود دیگه دارم که کسی نمی‌بینه»

امین (۱۵ ساله، شاگرد مکانیکی) با پایین آوردن صدا گفت:

«مردم فکر می‌کنن من فقط یه بچه کارم. یه شاگرد مکانیکی کثیف. ولی یه امین دیگه هم هست که اونا نمی‌بینن. امینی که عاشق ماشینه، که می‌خواد یه روز مهندس بشه، که دلش می‌خواد به مامانش کمک

این «خانواده انتخابی یکی از مهم‌ترین سازوکارهای بقا و تاب‌آوری است».

باور به فردایی دیگر: «می‌دونم یه روز همه چی خوب می‌شه».

مریم (۱۱ ساله، دست‌فروش گل) با لبخندی که ترکیبی از غم و امید بود، گفت:

«می‌دونم این روزا تموم می‌شه. نمی‌دونم کی، ولی می‌دونم تموم می‌شه. شاید فردا، شاید پس‌فردا، شاید یه سال دیگه. من به خودم قول دادم که تا اون روز دوام بيارم. مامانم می‌گه خدا بچه‌های خوب رو تنها نمی‌ذاره. من بچه خوبی‌ام. پس خدا منو تنها نمی‌ذاره».

این «ایمان به پایان رنج» نوعی «سازوکار دفاعی وجودی» است که به کودک اجازه می‌دهد در برابر شرایط طاقت‌فرسا دوام بیاورد.

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که تجربه زیسته کودکان کار خیابانی در تهران در چهار مضمون اصلی سازمان می‌یابد: «خیابان به‌مثابه میدان بقا: بازی مرگ و زندگی»، «کودکی دزدیده‌شده: بزرگسالی زودرس و فقدان معصومیت»، «من نامرئی: انگ، طرد و بحران هویت» و «روایهای زخم‌خورده: مقاومت، امید و بازسازی معنا». این مضامین نشان می‌دهند که خیابان برای کودکان کار، صرفاً یک فضای فیزیکی برای کسب درآمد نیست، بلکه زیست‌جهانی پیچیده، پرتنش و چندمعنایی است که در آن کودک ناگزیر است میان بقا، رنج، مسئولیت، طرد اجتماعی و امید به آینده حرکت کند. داده‌های پژوهش آشکار ساخت که کودکان کار خیابانی، خیابان را به‌عنوان قلمرویی تجربه می‌کنند که قواعد خاص خود را دارد؛ قلمرویی که در آن امنیت، زمان، بدن، هویت، روابط اجتماعی و حتی رؤیایها با منطق بقا بازتعریف می‌شوند. چنین برداشتی با ماهیت پدیدارشناسی تفسیری همخوان است، زیرا این رویکرد نه تنها به توصیف رخدادها، بلکه به فهم چگونگی معنابخشی مشارکت‌کنندگان به تجربه‌های دشوار زندگی توجه دارد (Morgan, 2020). بر این اساس، اهمیت اصلی یافته‌های حاضر در آن است که صدای خود کودکان را به مرکز تحلیل می‌آورد و نشان می‌دهد تجربه کار خیابانی فقط مجموعه‌ای از آسیب‌ها نیست، بلکه یک

کنه. این امین رو فقط خودم می‌شناسم. شاید یه روز به بقیه هم نشونش بدم. شاید».

این «خود پنهان» شکلی از «مقاومت هویتی» در برابر «هویت تحمیل‌شده» از سوی جامعه است.

مضمون چهارم: «روایهای زخم‌خورده: مقاومت، امید و بازسازی معنا».

در میان روایت‌های رنج، خشونت و طرد، نشانه‌هایی از مقاومت، امید و عاملیت نیز مشاهده شد. این مضمون در سه زیرمضمون «روایهای کوچک»، «جامعه همدردان» و «باور به فردایی دیگر» بسط می‌یابد.

روایهای کوچک: «فقط می‌خوام یه روز برم مدرسه».

روایهای این کودکان، به‌طرز تأثیربرانگیزی «کوچک» و «انضمامی» بودند: یک کیف مدرسه، یک جفت کفش نو، یک اتاق گرم.

زهر (۱۰ ساله، تک‌دگی‌گری همراه مادر) وقتی از رؤیایش پرسیده شد، چشمانش برق زد و گفت:

«می‌دونی چی دوس دارم؟ یه جفت کفش. کفشای من سوراخ شده، پام خیس می‌شه. دلم می‌خواد یه جفت کفش قرمز داشته باشم. مثل کفشای دختره‌ای که تو خیابون می‌بینم. آگه یه روز کفش قرمز داشته باشم، دیگه هیچی نمی‌خوام. قول می‌دم».

«قول می‌دم» - این جمله پایانی، نشان‌دهنده «اقتصاد اخلاقی فقر» است: جایی که «کفش قرمز» نه یک کالای مصرفی، که «نماد همه خوبی‌های جهان» است.

جامعه همدردان: «ما که همدیگه رو داریم».

یکی از منابع اصلی مقاومت و تاب‌آوری، «همبستگی» میان خود کودکان کار بود.

فرهاد (۱۴ ساله، باربر بازار) گفت:

«اینجا ما همدیگه رو داریم. آگه یه روز پول نداشته باشم، بچه‌ها بهم غذا می‌دن. آگه مریض بشم، بهم می‌رسن. ما یه خانواده‌ایم، ولی نه از اون خانواده‌هایی که تو تلویزیون نشون می‌دن. خانواده ما خیابونه. داداشای من اینان. شاید عجیب باشه، ولی اینجا یه جورایی خونه منه».

جهان معنایی کامل است که کودک درون آن خود، دیگران و آینده را تفسیر می‌کند.

نخستین مضمون، یعنی «خیابان به مثابه میدان بقا»، نشان داد که کودکان کار خیابانی خیابان را عرصه‌ای رقابتی، پرخطر و ناپایدار تجربه می‌کنند؛ جایی که حفظ قلمرو کاری، کسب درآمد روزانه، اجتناب از خشونت، فرار از تحقیر و مقابله با ناامنی، بخشی از زندگی روزمره آنان است. این یافته با پژوهش حکیم شوشتری و همکاران همسو است که خیابان را برای کودکان خیابانی ایرانی مکانی برای بقا، هیجان و رنج توصیف کردند و نشان دادند که کودکان در این فضا همزمان با خطر، نیاز، عاطفه و سازگاری مواجه‌اند (Hakim Shoushtari et al., 2024). همچنین، یافته حاضر با مطالعه شفیع‌آبادی و همکاران انطباق دارد که اشتغال خیابانی کودکان در تهران را پدیده‌ای چندعلتی و آسیب‌زا دانسته و بر نقش فقر، نابسامانی خانوادگی، محرومیت آموزشی و فشارهای اجتماعی در شکل‌گیری آن تأکید کرده‌اند (Shafiabadi et al., 2023). تجربه «بقا» در روایت کودکان نشان می‌دهد که کار خیابانی برای آنان انتخابی آزادانه یا فعالیتی ساده برای کسب درآمد نیست، بلکه پاسخی اجباری به وضعیتی ساختاری است که در آن خانواده، مدرسه، نهادهای حمایتی و نظام اقتصادی نتوانسته‌اند نیازهای پایه کودک را تأمین کنند. این برداشت با گزارش‌های ملی درباره وضعیت کودکان کار و خیابان در ایران نیز همخوان است؛ گزارش‌هایی که این پدیده را به‌عنوان یکی از مسائل جدی اجتماعی و حمایتی کشور معرفی می‌کنند (Najafi & Ahmadi, 2024; Statistical Center of Iran, 2023).

در تبیین مضمون نخست می‌توان گفت که خیابان برای کودکان کار، نوعی «نظام بقا» ایجاد می‌کند؛ نظامی که در آن زمان نه بر اساس آموزش، بازی یا رشد، بلکه بر اساس میزان فروش، فرار از خطر، کنترل قلمرو و تأمین نیازهای روزانه معنا می‌یابد. این یافته با مطالعه داس درباره عوامل تعیین‌کننده کار کودک نیز همسو است؛ زیرا در آن مطالعه نشان داده شد که فقر، ناامنی اقتصادی، محرومیت آموزشی و نابرابری اجتماعی از عوامل اصلی ورود کودکان به بازار کار هستند (Das, 2022). با این حال، یافته حاضر از سطح تحلیل علی فراتر می‌رود و نشان می‌دهد که این عوامل ساختاری چگونه در سطح تجربه زیسته کودک به احساس ترس، خستگی، رقابت، اضطراب و

مسئولیت دائمی تبدیل می‌شوند. به بیان دیگر، فقر فقط یک متغیر اقتصادی نیست، بلکه در زندگی این کودکان به تجربه‌ای بدنی، روانی و هویتی تبدیل می‌شود. این نکته با مطالعه حاتمی نیز هماهنگ است که آسیب‌های کار کودک در ایران را گسترده و چندبعدی دانسته و نشان داده است که پیامدهای آن به جسم، روان، تحصیل، روابط خانوادگی و جایگاه اجتماعی کودک گسترش می‌یابد (Hatami, 2021).

دومین مضمون، یعنی «کودکی دزدیده‌شده»، نشان داد که کار خیابانی سبب می‌شود کودکان پیش از موعد وارد نقش‌های بزرگسالانه شوند و از تجربه‌های بنیادین کودکی مانند بازی، تحصیل، مراقبت، آرامش و بی‌مسئولیتی نسبی محروم بمانند. روایت کودکان از بدن‌های خسته، دست‌های پینه‌بسته، ترس از گریه کردن، فراموشی بازی و مسئولیت تأمین درآمد، آشکار می‌کند که کودکان آنان نه به‌صورت کامل، بلکه به‌صورت تدریجی و روزمره از آنان گرفته شده است. این یافته با مفهوم «والدینی شدن کودک» در اندیشه جورکویچ همخوان است؛ مفهومی که به وضعیتی اشاره دارد که در آن کودک ناگزیر می‌شود مسئولیت‌هایی را بر عهده گیرد که از نظر رشدی متعلق به بزرگسالان است (Jurkovic, 1997). کودکان کار خیابانی نیز در چنین موقعیتی قرار دارند: آنان از نظر سنی کودک‌اند، اما از نظر نقش‌های اقتصادی و خانوادگی، در جایگاه نان‌آور، مراقب، همراه والد یا نیروی کار قرار گرفته‌اند. این جابه‌جایی نقش می‌تواند به شکل‌گیری شکاف عمیق میان سن تقویمی و سن روانی - اجتماعی آنان منجر شود.

این یافته با مطالعه قربانعلی و پورسیدآقایی نیز همراستاست که در تحلیل روایت‌های کودکان کار در تهران نشان دادند تجربه این کودکان با محرومیت از کودکی، احساس تنهایی، فشار مسئولیت و جست‌وجوی معنا در شرایط دشوار همراه است (Ghorbanali & Pourseyedaghaei, 2024). همچنین، مطالعه ریالپ و ویکتوریا درباره تجربه زیسته کودکان کارگر نشان داد که این کودکان اغلب میان حس مسئولیت، فقدان فرصت‌های رشدی، خستگی و امید به آینده در نوسان‌اند (Rialp & Victoria, 2024). یافته حاضر این موضوع را در بافت خیابان‌های تهران تأیید می‌کند و نشان می‌دهد که کار خیابانی نه تنها زمان کودک را اشغال می‌کند، بلکه ساختار تجربه

اسدپور و همکاران در دوره همه‌گیری نشان داد که کودکان کار خیابانی در موقعیت‌های بحرانی با شکل‌های مضاعفی از محرومیت، خشونت و بی‌ثباتی مواجه می‌شوند (Asadpour et al., 2024). می‌توان گفت در چنین شرایطی، طرد اجتماعی کودکان کار نه تنها تداوم می‌یابد، بلکه در بحران‌های اجتماعی تشدید می‌شود و کودکان بیش از پیش به حاشیه رانده می‌شوند.

چهارمین مضمون، یعنی «رویا‌های زخم‌خورده»، نشان داد که با وجود شدت رنج، طرد و محرومیت، کودکان کار خیابانی همچنان از ظرفیت‌هایی برای امید، مقاومت، معناپردازی و تصور آینده برخوردارند. رویاهای آنان غالباً کوچک، عینی و نزدیک‌اند؛ مانند داشتن کفش، رفتن به مدرسه، کمک به خانواده، داشتن شغل بهتر یا رهایی از خیابان. این یافته با نظریه رشد پس از سانحه تدسکی و کالهن قابل تبیین است؛ زیرا این نظریه نشان می‌دهد که انسان‌ها حتی در مواجهه با تجربه‌های دشوار و آسیب‌زا ممکن است شکل‌هایی از بازسازی معنا، امید و بازتعریف خود را تجربه کنند (Tedeschi & Calhoun, 2004). البته در زمینه کودکان کار، این مفهوم باید با احتیاط تفسیر شود؛ زیرا هدف آن توجیه یا عادی‌سازی رنج کودک نیست، بلکه نشان دادن این واقعیت است که کودک حتی در ساختارهای آسیب‌زا نیز صرفاً قربانی منفعل نیست و می‌تواند از طریق آرزو، رابطه با همسالان، ایمان، مهارت یا تصور آینده، نوعی عاملیت محدود اما معنادار را حفظ کند.

این مضمون با مطالعه ریالپ و ویکتوریا نیز هماهنگ است که نشان دادند کودکان کارگر در کنار تجربه خستگی و محرومیت، اغلب آرزوهایی برای بهبود وضعیت زندگی و بازسازی آینده دارند (Rialp & Victoria, 2024). همچنین با یافته‌های قربانعلی و پورسیدآقایی همسو است که روایت‌های کودکان کار در تهران را آمیخته‌ای از رنج، طرد، تلاش برای بقا و امیدهای کوچک توصیف کردند (Ghorbanali & Pourseyedaghaei, 2024). یافته حاضر نشان می‌دهد که مداخله با کودکان کار خیابانی نباید فقط بر حذف آسیب‌ها یا تأمین نیازهای فوری متمرکز باشد، بلکه باید ظرفیت‌های عاملیت، امید، پیوندهای حمایتی و معناپردازی آنان را نیز شناسایی و تقویت کند. از این منظر، حمایت مؤثر از کودکان کار خیابانی باید ترکیبی از مداخله اقتصادی، روانی، آموزشی، خانوادگی و اجتماعی

او از خود را نیز تغییر می‌دهد. کودکی که به‌جای بازی، درآمد روزانه را دغدغه اصلی خود می‌داند و به‌جای تجربه حمایت، خود را مسئول کمک به خانواده تلقی می‌کند، به‌تدریج تصویری بزرگسالانه اما شکننده از خود می‌سازد. از این منظر، «کودکی دزدیده‌شده» فقط یک استعاره عاطفی نیست، بلکه توصیفی دقیق از فرایندی است که در آن رشد کودک تحت فشار ساختارهای اقتصادی، خانوادگی و اجتماعی از مسیر طبیعی خود منحرف می‌شود.

سومین مضمون، یعنی «منِ نامرئی»، بر تجربه انگ، طرد، تحقیر و بحران هویت در میان کودکان کار خیابانی دلالت داشت. یافته‌ها نشان داد که این کودکان در فضای عمومی شهر هم دیده می‌شوند و هم دیده نمی‌شوند: دیده می‌شوند، زیرا نگاه‌های ترحم‌آمیز، تحقیرآمیز یا هراس‌آلود مردم آنان را هدف قرار می‌دهد؛ و دیده نمی‌شوند، زیرا جامعه کمتر آنان را به‌عنوان کودکانی دارای حقوق، احساسات، آرزوها و کرامت انسانی به رسمیت می‌شناسد. این وضعیت با پژوهش حکیم شوشتری و همکاران همخوان است که نشان دادند کودکان خیابانی در ایران علاوه بر رنج اقتصادی، با رنج عاطفی و اجتماعی ناشی از مواجهه با دیگران نیز روبه‌رو هستند (Hakim Shoushtari et al., 2024). همچنین، مطالعه حاتمی نشان می‌دهد که کار کودک در ایران با آسیب‌های اجتماعی و روانی متعددی همراه است و یکی از پیامدهای مهم آن کاهش منزلت اجتماعی و افزایش تجربه تحقیر و طرد است (Hatami, 2021). در پژوهش حاضر، این تجربه به‌صورت بحران هویت ظهور یافت؛ به‌گونه‌ای که کودک در مرز میان «کودک بودن»، «کارگر بودن»، «نان‌آور بودن» و «فردی طردشده» سرگردان می‌ماند.

اهمیت مضمون «منِ نامرئی» در آن است که نشان می‌دهد آسیب کار خیابانی فقط از جنس فقر مادی نیست، بلکه با فقر نمادین و فقدان به‌رسمیت‌شناسی نیز همراه است. کودکی که بارها با نگاه تحقیر، سوءظن، ترحم یا بی‌اعتنایی مواجه می‌شود، ممکن است به‌تدریج این نگاه‌ها را درونی کند و خود را کمتر از دیگران، آلوده‌تر، بی‌ارزش‌تر یا نامشروع‌تر ببیند. این یافته با مطالعه نجفی و احمدی درباره وضعیت کودکان کار و خیابان در ایران سازگار است؛ زیرا آنان نیز بر ضرورت توجه به ابعاد اجتماعی، روان‌شناختی و حمایتی این پدیده تأکید کرده‌اند (Najafi & Ahmadi, 2024). از سوی دیگر، مطالعه

باشد. تمرکز صرف بر کمک مالی، بدون توجه به هویت، عزت‌نفس، تجربه طرد، نیاز به آموزش و حق کودکی، نمی‌تواند پاسخ‌گوی پیچیدگی زیست‌جهان این کودکان باشد.

در مجموع، یافته‌های پژوهش حاضر تصویر چندلایه‌ای از کودکان کار خیابانی ارائه می‌دهد: آنان در خیابان می‌جنگند تا زنده بمانند، کودکی خود را زیر فشار مسئولیت‌های بزرگسالانه از دست می‌دهند، با نگاه‌های انگ‌زننده و طردکننده مواجه می‌شوند و در عین حال، هنوز در دل رنج، اشکالی از امید و مقاومت را حفظ می‌کنند. این الگو با مجموعه‌ای از مطالعات داخلی و خارجی درباره کودکان کار همخوان است و نشان می‌دهد که کار خیابانی کودکان باید به‌عنوان پدیده‌ای همزمان ساختاری، روان‌شناختی، اجتماعی و وجودی فهم شود (Hakim Shoushtari et al., 2024; Rialp & Victoria, 2024; Shafiabadi et al., 2023). بنابراین، پژوهش حاضر افزون بر تأیید یافته‌های پیشین، با استفاده از رویکرد پدیدارشناسی تفسیری نشان می‌دهد که خیابان برای این کودکان یک «زیست‌جهان» است؛ جهانی که در آن بقا، بدن، هویت، زمان، رابطه، شرم و امید درهم‌تنیده‌اند. چنین فهمی می‌تواند مبنایی نظری و عملی برای طراحی مداخلاتی باشد که کودک کار خیابانی را نه صرفاً به‌عنوان موضوع حمایت یا کنترل اجتماعی، بلکه به‌عنوان انسانی دارای تجربه، صدا، کرامت و حق آینده به رسمیت بشناسند.

این پژوهش با چند محدودیت همراه بود. نخست، ماهیت کیفی و پدیدارشناسانه مطالعه موجب می‌شود یافته‌ها از نظر آماری قابل تعمیم به همه کودکان کار خیابانی نباشند، هرچند از نظر عمق تفسیری و غنای تجربه می‌توانند فهم مهمی از پدیده فراهم کنند. دوم، داده‌ها از گروه کوچکی از کودکان کار خیابانی در مناطق مرکزی و جنوبی تهران گردآوری شد و ممکن است تجربه کودکان در سایر شهرها، مناطق مرزی، سکونتگاه‌های غیررسمی یا محیط‌های کاری متفاوت با یافته‌های حاضر تفاوت داشته باشد. سوم، به دلیل حساسیت موضوع و آسیب‌پذیری مشارکت‌کنندگان، امکان دارد برخی کودکان در بیان کامل تجربه‌های خشونت، ترس، شرم، سوءاستفاده یا تعارض خانوادگی احتیاط کرده باشند. چهارم، مطالعه به‌صورت مقطعی انجام شد و امکان بررسی تحول تجربه کودکان در طول زمان، به‌ویژه در

مسیر تغییر سن، نوع کار، وضعیت خانوادگی یا ارتباط با نهادهای حمایتی، فراهم نبود.

پیشنهاد می‌شود مطالعات آینده با طراحی طولی انجام شوند تا تغییر تجربه زیسته کودکان کار خیابانی در گذر زمان و در ارتباط با تحولات خانوادگی، آموزشی، اقتصادی و حمایتی بررسی شود. همچنین، انجام پژوهش‌های تطبیقی میان کودکان کار در شهرهای مختلف ایران می‌تواند تفاوت‌های فرهنگی، اقتصادی، قومی، جنسیتی و شهری را آشکار کند. پژوهش‌های آینده بهتر است تجربه دختران کار خیابانی را به‌صورت مستقل و عمیق‌تر مطالعه کنند، زیرا آنان ممکن است با شکل‌های مضاعفی از آسیب‌پذیری، ناامنی و پنهان‌سازی تجربه مواجه باشند. همچنین، استفاده از روش‌های مشارکتی کودک‌محور، مانند نقاشی، روایت تصویری، عکاسی مشارکتی و مصاحبه‌های چندمرحله‌ای، می‌تواند به بیان امن‌تر و عمیق‌تر تجربه‌های کودکان کمک کند. بررسی دیدگاه خانواده‌ها، مددکاران اجتماعی، معلمان مدارس کودکان کار و سیاست‌گذاران نیز می‌تواند تصویری جامع‌تر از شبکه عوامل مؤثر بر زیست‌جهان این کودکان ارائه دهد.

بر اساس یافته‌های پژوهش، مداخلات حمایتی برای کودکان کار خیابانی باید از رویکرد صرفاً مالی یا مقطعی فراتر رود و به‌صورت چندسطحی طراحی شود. در سطح فردی، خدمات روان‌شناختی، مشاوره کودک‌محور، تقویت عزت‌نفس، آموزش مهارت‌های زندگی و ایجاد فرصت برای بازی و بیان هیجانی ضروری است. در سطح خانوادگی، حمایت اقتصادی، آموزش والدین، درمان اعتیاد یا خشونت خانوادگی و کاهش فشار درآمدی بر کودک باید مورد توجه قرار گیرد. در سطح آموزشی، ایجاد مسیرهای انعطاف‌پذیر، غیررسمی و جبرانی برای بازگشت یا تداوم تحصیل کودکان اهمیت دارد. در سطح اجتماعی، برنامه‌های آگاهی‌بخشی عمومی برای کاهش انگ و تغییر نگاه شهروندان نسبت به کودکان کار خیابانی ضروری است. در سطح سیاست‌گذاری نیز لازم است نهادهای حمایتی، آموزشی، بهداشتی، قضایی و شهری در قالب یک نظام هماهنگ عمل کنند تا کودک کار نه به‌عنوان مسئله‌ای برای کنترل شهری، بلکه به‌عنوان کودکی دارای حق امنیت، آموزش، سلامت، کرامت و آینده دیده شود.

Statistical Center of Iran. (2023). *Report on the Status of Working and Street Children in Iran*.

Tedeschi, R. G., & Calhoun, L. G. (2004). Posttraumatic Growth: Conceptual Foundations and Empirical Evidence. *Psychological Inquiry*, 15(1), 1-18.

تعارض منافع

بین نویسندگان هیچ تعارض منافی وجود نداشت.

حامی مالی

این پژوهش بدون هیچ حمایت مالی و با هزینه شخصی انجام شد.

ملاحظات اخلاقی

در این مطالعه، اهمیت و ضرورت پژوهش برای نمونه‌ها تشریح و درباره رعایت ملاحظات اخلاقی مانند رازداری، محرمانگی، حفظ حریم نمونه‌ها، آزادی جهت شرکت در پژوهش و انصراف از آن و غیره به آنان اطمینان داده شد.

مشارکت نویسندگان

نویسندگان این مقاله با یکدیگر مشارکت داشتند.

تشکر و قدردانی

بدین وسیله از تمامی افرادی که در مراحل پژوهش همکاری و یاری نمودند تقدیر و تشکر می‌شود.

References

- Asadpour, A., Rayanpour, R., & Asalemnejad Gilvaei, M. (2024). Exploring the Experiences of Street Working Children in Tehran of Living during the Pandemic Period. *Journal of Health and Education in Early Childhood*, 12(3), 1-20.
- Das, K. S. (2022). Child Labour and Its Determinants in India. *Children and Youth Services Review*, 138, 106523.
- Ghorbanali, F., & Pourseyedaghaei, Z. S. (2024). From Street to Narrative: Analysis of the Lived Experiences of Working Children in Tehran. *Iranian Journal of Social Studies*, 18(1), 45-68.
- Hakim Shoushtari, M., Khougar, A., & Ranjbar, H. (2024). Street as a Place for Survival, Emotions, and Suffering: A Qualitative Exploration of Street-Connected Children in Iran. *Vulnerable Children and Youth Studies*, 19(3), 485-504.
- Hatami, M. (2021). *Harms of Child Labor in Iran: A Comprehensive Study on the Harms of Working Children*. Kameel Ahmady Publications.
- Jurkovic, G. J. (1997). *Lost Childhoods: The Plight of the Parentified Child*. Brunner/Mazel.
- Morgan, L. D. (2020). Using IPA as a Methodology for Research about Child Protection Practice. In *SAGE Research Methods Cases: Medicine and Health*. SAGE Publications.
- Najafi, M., & Ahmadi, S. (2024). The Status of Working and Street Children in Iran: A Multicenter Study. *Social Welfare Quarterly*, 24(91), 1-32.
- Rialp, V., & Victoria, L. (2024). Lived Experiences of Child Labourers: A Phenomenological Study. *Journal of Social Sciences and Humanities*, 8(2), 112-128.
- Shafiabadi, A., Kalaei, A., & Pourmousavi, M. (2023). Pathology of Employment among Street Working Children in Tehran: A Grounded Theory Study. *Quarterly Journal of Social Development and Welfare*, 12(45), 1-24.